

Ote: Maakuntahallitus 22.06.2020 § 81 Lausunto ympäristöministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain ja rikoslain 48 luvun 6 §:n muuttamisesta

81 § Lausunto ympäristöministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain ja rikoslain 48 luvun 6 §:n muuttamisesta 1

81 § LAUSUNTO YMPÄRISTÖMINISTERIÖLLE LUONNOKSESTA HALLITUKSEN
ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE LAEIKSI RAKENNUSPERINNÖN
SUOJELEMISESTA ANNETUN LAIN JA RIKOSLAIN 48 LUVUN 6 §:N
MUUTTAMISESTA

Ympäristöministeriö on lähettänyt Pirkanmaan liitolle 13.5.2020 saapuneen lausuntopyynnön, koskien otsikon mukaista hallituksen esitysluonnosta. Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi ympäristöministeriö pyytää, että lausunto jaotellaan lausuntopyynnössä ilmoitettujen väliotsikoiden mukaisesti. Lausunto on pyydetty toimittamaan ympäristöministeriölle viimeistään 24.6.2020. Pirkanmaan liiton lausunto annetaan maakuntahallituksen päätöksellä 22.6.2020, jonka jälkeen lausuntoteksti siirretään lausuntopalvelu.fi:n sivustolle.

Taustaa

Laki rakennusperinnön suojelemisesta (rakennusperintölaki) tuli voimaan vuonna 2010 ja kumosi silloisen rakennussuojelulain vuodelta 1985. Rakennusperintölain tavoitteena on turvata rakennetun kulttuuriympäristön ajallinen ja alueellinen monimuotoisuus, vaalia sen ominaisluonneta ja erityispiirteitä sekä edistää sen kulttuurisesti kestävää hoitoa ja käyttöä. Rakennusperintölaki on yleislaki, jota sovelletaan rakennusperinnön suojelemiseen, ellei muuta säädetä.

Rakennusperintölakiin perustuvien suojelumenettelyjen vuotuinen määrä on lain kymmenvuotisen voimassaolon aikana kasvanut ja toisaalta yksittäisen suojeluasian kesto pidentynyt. Vuoden 2020 alussa voimaan tulleen oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain mukaisesti hallinnon sisäisistä muutoksenhakumenettelyistä pyritään luopumaan.

Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on edistää rakennussuojelun, suojelusta poikkeamisen ja muutoksenhaun sujuvuutta sekä selkeyttää viranomaisten välistä työnjakoa ja asianosaisten asemaa.

Valmistelu

Esitys on valmisteltu ympäristöministeriössä yhteistyössä ELY-keskusten, Museoviraston ja Suomen Kuntaliitto ry:n kanssa. Säädöshankepäätös on tehty elokuussa 2019, mutta valmistelussa on hyödynnetty jo edellisen hallituskauden aikana tehtyä valmistelutyötä. Esitysluonnos on ollut osittain saman sisältöisenä lausuntokierroksella vuonna 2018, mutta esityksen antaminen on siirtynyt uudelle hallituskaudelle. Nyt valmistellut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2021 alussa.

Lakiesityksen sisältö

Lakimuutosesitys sisältää seuraavat säännökset:

Laki rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain muuttamisesta

- 4 §. Viranomaiset.
- 5 §. Asian vireilletulo.
- 7 §. Asianosaisten kuuleminen ja lausunnot.
- 9 §. Suojelua koskeva päätös.
- 10 a §. Suojelupäätöksestä poikkeaminen.
- 10 b §. Menettely suojelupäätöksestä poikettaessa.
- 10 c §. Poikkeamista koskevan päätöksen maksullisuus.
- 13 §. Korvaus suojelusta.
- 13 a §. Korvaus vaarantamiskiellosta.
- 14 §. Olosuhteiden muutos.
- 15 §. Korvauksen määrääminen.
- 18 §. Tarkastusoikeus.

- 21 §. Muutoksenhaku.
- 23 §. Rakennussuojelurikkomus.
- 23 a §. Menettely rikosasioissa.
- 23 b §. Oikeus saada tietoja.

Laki rikoslain 48 luvun 6 §:n muuttamisesta

- 6 §. Rakennussuojelurikos.

Lakiesityksen keskeisin muutosehdotus on luopuminen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tekemien rakennussuojelupäätösten alistamisesta ympäristöministeriön vahvistettaviksi. Päätöksistä valitettaisiin ympäristöministeriön sijasta suoraan alueelliseen hallinto-oikeuteen. Tämä muutos painottaisi ELY-keskuksen roolia suojelupäätöksen tekijänä ja vastuullisena valvontaviranomaisena ja samalla mahdollistaisi ministeriön keskittymisen rakennusperinnön säilyttämisen yleiseen kehittämiseen ja ohjaamiseen lainsäädäntötyön, viranomaisohjauksen ja yleisen informaatio-ohjauksen keinoin. Samalla yhden viranomaisvaiheen poistuminen nopeuttaisi rakennussuojeluprosessia.

Alistusmenettelyn purkamisen yhteydessä lakiin ehdotetaan tarpeelliseksi havaittuja muutoksia ja täydennyksiä. Rakennusperintölakiin lisättäisiin mahdollisuus hakea elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta lupaa poiketa suojelupäätöksestä ja korvaussäätelyä uudistettaisiin. Lisäksi suojeluesityksen tekemistä sekä asianosaisten ja viranomaisten kuulemista ja muuta menettelyä rakennusperintölain mukaisissa asioissa koskeviin säännöksiin ehdotetaan tarkennuksia ja lisäyksiä.

Rikoslaissa säädettyjä rangaistusperusteita ehdotetaan laajennettaviksi poikkeamisluvan ehtojen rikkomiseen. Menettelyä rikosasioiden käsittelyssä ehdotetaan myös selvennettäväksi.

Vaikutusten arviointi

Nyt valmistellun lakimuutosesityksen osalta on arvioitu vaikutuksia talouteen, viranomaisten toimintaan ja ympäristöön sekä lisäksi yhteiskunnallisia vaikutuksia. Positiivisia vaikutuksia nähdään mm. rakennussuojeluasioiden käsittelyn nopeutumisessa, voimavarojen säästössä, rakennusperintölain johdonmukaisessa ja tasapuolisessa soveltamiskäytännössä sekä maankäytön hankkeiden nopeutumisessa. Lakimuutoksen katsotaan myös edistävän suojeltujen rakennusten käyttöä ja siten vaikuttavan ympäristön viihtyisyyteen. Ehdotettujen muutosten toimeenpanon katsotaan kuitenkin edellyttävän yhteisten menettelytapojen ja soveltamiskäytäntöjen kehittämistä ja ylläpitoa. Lisäksi viranomaisten henkilöstöressurssien kohdentumiseen tulee kiinnittää huomiota.

Vaihtoehtotarkastelut

Lakivalmistelutyössä on tarkasteltu myös muita toteuttamismalleja. Vaihtoehtona on harkittu rakennusperintölain mukaisten asioiden keskittämistä yhteen tai muutamaan ELY-keskukseen. Johtopäätelmänä kuitenkin on, että uudelleen järjestämisen edellytyksiä on tarkoituksenmukaista tarkastella aluehallinnon muun uudistamisen yhteydessä.

Lisäksi vaihtoehtotarkastelussa on pohdittu mm. suojelupäätösten oikaisuvaatimusmenettelyn käyttöön ottamista, muutoksenhaun keskittämistä yhteen alueelliseen hallinto-oikeuteen sekä ELY-keskuksen ja Museoviraston roolia rakennussuojelurikkomusten käsittelyssä.

Nyt valmisteltuun uuteen lakiesitysluonnokseen voi tutustua nettiosoitteessa:
<https://www.lausuntopalvelu.fi/Fl/Proposal/Participation?proposalId=688e9f2c-6e24-4d7f-8f5f-5d48485b931a>

Maakunta-arkkitehti Djupsjöbacka:

Pirkanmaan liitto antoi edellisen hallituskauden aikana valmistelussa olleesta rakennusperintölakiin liittyvästä esitysluonnoksesta lausunnon vuonna 2018. Antamassaan lausunnossa liitto totesi, että tuolloin esitetyt lakimuutokset vaikuttivat valmistelluilta, harkituilta ja asiallisesti perustelluilta. Aluehallinnon muutosvalmisteluun liittyen Pirkanmaan liitto otti lausunnossaan kantaa myös rakennussuojelun hallinnon resursseihin ja niihin liittyviin tulevaisuuden tarpeisiin. Tärkeänä nähtiin, että määrärahaa voitaisiin osoittaa korvausvelvoitteen ja korjausavustusten lisäksi myös rakennussuojeluun liittyvien selvityksien laadintaan. Lisäksi esitettiin, että lakimuutoksessa otettaisiin kantaa ohjelmalliseen eli ennakoivaan rakennussuojeluun, ja että laki tulisi muotoilla palvelemaan mahdollisimman hyvin sekä ennakoivaa että reaktiivista suojelua.

Päätösesitys. Maakuntajohtaja Halme:

Maakuntahallitus päättää

esittää lausuntonaan ympäristöministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain ja rikoslain muuttamisesta seuraavaa:

Pirkanmaan liitto antaa lausunnon, joka on jaoteltu lausuntopyynnössä ilmoitettujen väliotsikoiden mukaisesti.

Kommentit suojeluesityksenteko-oikeutta ja suojeluesityksestä kuulemista koskeviin ehdotuksiin

Esitysluonnos laajentaa yhteisöjen mahdollisuutta rakennussuojeluesityksen tekemiseen siten, että kulttuuriperinnön vaalimista edistävien yhteisöjen lisäksi esityksen saisivat tehdä toimialueellaan sellaiset yhteisöt, joiden toimialaan kuuluu vaikuttaminen rakennetun ympäristön laatuun. Tämä uudistus tukee paikallisten asukasyhdistysten roolia asuinalueiden arvojen vaalimisessa ja edistää kansalaisvaikuttamisen merkitystä, ja on siten erittäin kannatettava.

Kuulemisvelvollisuuden laajentaminen suojelukohteen kiinteistön haltijaa koskevaksi on kannatettava muutos. Myös muiden olennaisten yhteisöjen kuuleminen on tarkoituksenmukaista.

Kommentit alustusmenettelyn purkamiseen ja muutoksenhakua koskeviin ehdotuksiin

Ympäristöministeriön vahvistamismenettelystä luopuminen selkeyttäisi viranomaisten rooleja, ja siten ehdotettu ratkaisu vaikuttaa perustellulta. Esitetyt muutokset edellyttävät alueellisten elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten yhteisten menettelytapojen kehittämistä, minkä osalta valtakunnallista koordinaatiota tulee vahvistaa. Ympäristöministeriön mahdollisuudet keskittyä rakennussuojelun kehittämiseen ja ohjaamiseen on hyvä muutos, mikäli tähän suunnataan riittävästi voimavaroja. Ministeriön tehtävänä tulevaisuudessa korostuvat rakennusperintöä koskevan lainsäädännön yleinen kehittäminen sekä vuorovaikutus alueellisten toimijoiden kanssa rakennettuun kulttuuriympäristöön liittyen.

Esitysluonnoksen mukaisesti kaikkiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen rakennussuojelupäätöksiin saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Tärkeää on, että hallinto-oikeuksien oikeudellinen erityisasiantuntemus saadaan varmistettua. Se, että hallinto-oikeudet jatkossa käsittelevät sekä maankäyttö- ja

rakennuslain mukaisia että rakennusperintölain mukaisia suojelutapauksia lisännee asiantuntemusta ja parantaa yhdenvertaisuutta.

Valitusoikeuden ulottaminen suojeluesityksen tekijään, sijaintikuntaan ja Museovirastoon on perusteltua. Valitusoikeus on tarpeen, jotta yhteisö, jonka toimialaan kuuluu kulttuuriperinnön vaaliminen tai rakennetun ympäristön laatuun vaikuttaminen, voisi tehokkaasti toteuttaa tehtäviään ja valvoa tekemiensä suojeluesitysten käsittelyä. Sijaintikunnan valitusoikeus perustuu kunnan maankäytön suunnittelua sekä kulttuuriympäristön tilan ja kehityksen seurantaan koskeviin tehtäviin. Museoviraston osalta valitusoikeus on tarpeen, jotta se pystyisi tehokkaasti hoitamaan sille kuuluvaa rakennusperinnön säilyttämisen edistämisen- ja valvontatehtävää.

Lakiesityksen mukaisesti muutoksen hakeminen hallinto-oikeuden päätökseen edellyttäisi, että korkein hallinto-oikeus myöntäisi valitusluvan. Esityksen mukainen valitusoikeuden rajaaminen vastaavasti kuin hallinto-oikeuteen valitettaessa on tarkoituksenmukainen ratkaisu.

Kommentit ehdotettuihin poikkeamisluvan edellytyksiin ja lupamenettelyyn

Poikkeamisluvan tarkoitus olisi ehkäistä tilanteita, joissa suojelupäätöksen saanut rakennus jää pitkiksi ajoiksi käyttämättä ja hoitamatta. Lupa poiketa suojelupäätöksestä voitaisiin myöntää tilanteissa, joissa suojeltu rakennuksen osa on siten vahingoittunut, että sitä ei olisi mahdollista säilyttää rakennuksessa vaarantamatta rakennuksen käyttötarkoituksen mukaista käyttöä tai suojelun perusteena olevien arvojen säilymistä. Sen sijaan kokonaisen rakennuksen tai rakennelman poistaminen tai olennainen muuttaminen edellyttäisi edelleenkin suojelupäätöksen muuttamista. Poikkeamisluvan myöntäminen olisi mahdollista, jos luvan myöntämiselle olisi muu erittäin painava rakennusperinnön hoitoa ja käyttöä edistävä peruste. Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus voisi poikkeamista koskevassa päätöksessä myös määrätä poikkeamiselle ehtoja. Huomion arvoista on, että poikkeamislupaa ei kuitenkaan saisi myöntää, jos rakennus ei sen seurauksena enää täyttäisi suojelun edellytyksiä. Poikkeamislupa olisi määräaikainen, enimmäispituudeltaan kaksi vuotta. Ennen päätöksen tekemistä olisi aina pyydettävä Museoviraston lausunto, jotta Museovirasto rakennusperinnön asiantuntijana voisi ottaa kantaa muun muassa suojelun edellytysten täyttymiseen. Lisäksi tulisi kuulla myös mm. rakennuksen sijaintikuntaa, rakennuksen ja kiinteistön omistajaa sekä haltijaa. Poikkeamista koskeva päätös olisi toimitettava tiedoksi rakennuksen sijaintikunnan rakennusvalvontaviranomaiselle. Poikkeamista koskevasta päätöksestä voitaisiin periä valtiolle maksuperustelain mukainen maksu.

Pirkanmaan liitto toteaa, että nämä em. poikkeamisluvan edellytykset ja lupamenettelyyn liittyvät käytännöt vaikuttavat perustelluilta ja tarkoituksenmukaisesti määritellyiltä.

Kommentit korvaussäätelyä koskeviin ehdotuksiin

Lakiesitysluonnoksen mukaisesti lunastustoimikunnan kokoonpanoa harkittaessa olisi erityisesti otettava huomioon toimituksen tarkoitus. Rakennus- ja suojelusta johtuvat korvausasiat ovat verrattain harvinaisia, joten asiaa hoitavalla Maanmittauslaitoksen yksiköllä ei välttämättä olisi niistä aiempia kokemuksia. Tällaisessa tilanteessa olisi hyvä hyödyntää asiantuntijoiden erityisosaamista.

Pirkanmaan liitolla ei ole huomautettavaa korvaussäätelyyn liittyvästä muutosesityksestä.

Kommentit ehdotuksiin, jotka koskevat rikostunnusmerkistöjä sekä menettelyä rikosasioissa ja tarkastuksissa

Lakimuutoksessa säädettäisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimivallasta ja velvollisuuksista rikosasioissa. Säännöksen tarkoitus on selkeyttää ELY-keskuksen asemaa viranomaisena, jolla on ensisijainen vastuu lain noudattamisen valvomisesta. Esityksessä saatettaisiin rikoslain rangaistusvastuun piiriin myös suojelupäätöksestä poikkeamista koskevan luvan ehtojen rikkominen.

Lisäksi esitetään, että poikkeamisluvan ehtojen rikkomiseen liittyvään tarkastukseen voidaan alueellinen vastuumuseo kutsua asiantuntijaksi.

Pirkanmaan liitolla ei ole huomautettavaa rikos- ja tarkastusasioihin liittyvistä muutosesityksistä.

Kommentit viranomaisten tiedonsaantioikeutta koskevaan ehdotukseen

Esitysluonnoksessa on ehdotettu lakiin lisättäväksi säädöstä, joka koskisi viranomaisten oikeutta saada asian käsittelemiseksi välttämättömät henkilötiedot toisilta viranomaisilta salassapitosäännösten estämättä ja maksutta.

Pirkanmaan liitolla ei ole huomautettavaa tiedonsaantioikeuteen liittyvästä esityksestä,

Muita huomioita esitysluonnoksesta

Ei muita huomioita.

Päätös. Päätösesitys hyväksyttiin.

Lisätietoja: Alueidenkäytön johtaja Ruut-Maaria Rissanen p. 044 422 2264
ruut-maaria.rissanen@pirkanmaa.fi